

OSENÍ,
KNIHY MLADÝCH ČTENÁŘŮ.
POŘÁDÁ ADOLF WENIG

53.

RICHARD DEHMEL:
POHÁDKY A POVÍDKY

F. TOPIČ, PRAHA, 1913

POHÁDKY
A POVIJKY

NAPSAL
RICHARD DEHMEL.
Z NĚMČINY PŘELOŽILA
ZDENKA HOSTINSKÁ

S ÚVODEM
ARNE NOVÁKA

F. TOPIČ, PRAHA, 1913

TISKEM „UNIE“ V PRAZE.

ÚVOD.

Mezi všemi současnými spisovateli německými nevyniká se žádný takovou láskou k dětem a takovým porozuměním pro jejich prostou mysl i pro jejich něžné srdce jako proslulý básník Richard Dehmel. A to jest opravdu podivuhodno: většinu jeho krásných a důmyslných básní pokládají i dospělí a vzdělání čtenáři za četbu těžko srozumitelnou, nad níž třeba dlouho přemýšlet, než se pochopí vlastní její smysl, — a přece týž spisovatel složil mnoho veršičků, deklamovánek a her pro děti, jež jdou malým chlapcům a děvčátkům přímo k srdci, a napsal celou knihu pohádek a povídek, jichž se osmiletí a desetiletí čtenáři nemohou načísti do syta. Proto jistě bude zajímati každého z mladých čtenářů, kterému se tato knížka dostane do ruky, dozví-li se něčeho o životě toho vzácného přítele dětí.

Richard Dehmel narodil se jako syn lesníkův v lužickém Hermsdorfě 18. listopadu 1863. Kolem rodné myslivny šuměly hluboké a staré lesy dubové, a hošík zamiloval si je právě jako honbu; proto v jeho básních nacházíme tak často líčení temných hvozdů, kde člověk jest sám s lesními velikány a se svými myšlenkami. Kraj, kde vesnička Hermsdorf leží, rozkládá se na

úpatí t. zv. Sprévského lesa a počítá se ještě k Dolní Lužici, kterou dosud obývá kmen slovanský; i mezi předky Dehmelovými byli Slované. Jako student ukázal se mladý Richard Dehmel pravým hochem z lesů; učitelé jej chválili pro jeho výtečný prospěch ve všech předmětech, ale nedovedli se smířiti s jeho divokou, ba nevázanou povahou. Když se skvělým prospěchem, ale po četných rozmiškách s professory dokončil gymnasium, viděl Richard Dehmel, že musí jednak vzdělati svého chápavého a neklidného ducha, jednak sám zkrotiti svou prudkou a vzdorovitou povahu. Na vysokých školách v Berlíně a v Lipsku studoval důkladně mnoho věd, jež mocně působily na jeho ducha: výsledkem těch studií jest, že se v jeho spisech obdivujeme pronikavosti myšlení, hluboké znalosti přírody a jejích tajů i vzácnému porozumění společenskému životu; hlavně dělníka v jeho zápase o chléb a o svobodu nepochopil nikdo lépe než Richard Dehmel. Stav se v čtyřiaadvaceti letech doktorem filosofie, nastoupil na delší dobu úřednickou dráhu při pojišťovací společnosti, a tu vychovala namáhavá, jednotvárná práce v kanceláři jeho povahu. Cítil se jako pták v kleci, ale sám vypráví, že se mu dostalo toho, co bývá údělem takových pernatých vězňů: teprve v kleci se naučil zpívatí. Vysoce vzdělán a těž povahově uzrálý počal Richard Dehmel básnití a záhy byl uctíván jako přední mistr lehké písni i vážné myšlenkové dumy mezi svými současníky. Nikdo jako on nedovede promlouvati o tajemstvích lásky, hovořiti v básnických modlitbách s Bohem, zpívatí o kouzlech přírody, ujímati se v písni zavržených a trpících. Dělníci zvolili si některé z jeho skladeb za své písni. Učenci

psali celé knihy o jeho umění, největší básník staršího pokolení, baron a voják Detlev z Liliencronů vzdal mu chválu jako spisovateli, jemuž patří budoucnost a nesmrtelnost. Ale Richard Dehmel sám nezpyšněl svými úspěchy; teprve když si byl jist, že jest opravdovým umělcem, zanechal povolání úřednického a stal se volným spisovatelem. Stýkaje se s umělci a básníky a maje krásnou domácnost, žil se svou první chotí Pavlou a třemi dětmi v předměstí berlínském Pankově; tam vznikla většina jeho prací pro děti. Pak vydal se se svou druhou paní na cesty a projel Itálii, Řecko, Švýcarsko, Anglii a Nizozemí, jak lze poznati také z jeho básnických děl, vždy zralejších a krásnějších. Nasbírav v širém světě mnoho zkušeností, usadil se v rybářské vesnici Blankenese nedaleko přístavního města Hamburku; z oken jeho bytu bylo viděti veliké lodi plující po širokém Labi k Severnímu moři. Kdežto v prvních knihách Dehmelových ozývaly se hojné vzpomínky z lesů domova, v nichž prožil dětství a vystupovaly obrazy z velkých měst, hlavně z Berlína, kde studoval, setkáváme se v pozdějších jeho dílech s mnohými dojmy z cest po jižních i západních zemích a místo lesů obdivujeme se líčení moře a velehor. Richard Dehmel jest spisovatel nesmírně svědomitý: přepracuje své básně mnohokrát za sebou, i a když jsou vytištěny, mění je tak dlouho, dokud nejsou úplně dokonalé; v tom jest pravým vzorem svým přátelům.

Mezi jeho spisy nacházíme i dosti velký svazek věnovaný malým čtenářům; nejmenuje se nadarmo „Dětská zahrádka“. Jak jsme již pověděli, vznikly tyto práce přímo v utěšené domácnosti a šťastné ro-

dině Dehmelově, — některé z nich napsal společně se svou chotí, jemnou paní Pavlou. Vidíme, jak vše jest psáno pro básníkovy tři děti a o nich: zříme je při hrách, v rozhovoru s rodiči, v den slavnostní gratulace, při vypravování pohádek, večer před spaním. Leccos jest dětem vloženo přímo do úst, ano básník veršuje i v žvatlavé, nesprávné, dětské mluvě, což mnohé deklamovánky činí nesmírně směšnými. Celá řada básní „Malý hrdina“ líčí stavy a povolání, z nichž některý si chce chudý hošík vybrati; deklamuje se o tesaři, hasiči, pokrývači, ale též o lodníku, myslivci, vzduchoplavci, ba i o krotiteli šelem, krasojedzci a králi, vše v duchu desetiletého chlapce. Pro děti skládá tatínek-básník vánoční hru, jindy Kašpárkovou komedii, ale s největším uměním pohádku pro divadlo o tahacím panáku, který má podivné jméno Ficebuce, a ježž děti Dehmelovy zvláště milovaly. Konečně usedá tatínek, aby vyprávěl dětem pohádky, — toť oněch deset povídek a báchorek, které právě máte v rukou. Každodenní skutečnost ze všedního života dětské drobotiny střídá se tu s obrazy ze sna, podivné říše s mluvícími zvířaty a se zázračnými bytostmi kynou z báchorkové dále; vše se hýbe, žertuje, baví . . . a nebude jistě ani v Čechách malého čtenáře, jenž by tyto povídky četl s menším napětím, než je poslouchaly tři Dehmelovy děti, když je tatínek-básník vyprávěl před léty v Pankově u Berlína.

Arne Novák.

SLOVNÍČEK.

Dehmel čti *Déml*.

z Liliencronů, Detlev (c = k) německý básník (1844–1909).
doktor filosofie, název, jenž uděluje se těm, kdož studovali na filosofické fakultě (části vysokého učení, university) a vykonali příslušné zkoušky.

korejský = z Koree. *Korea* jest poloostrov v severovýchodní Asii.

Postupim (německy *Potsdam*), město pruské poblíž Berlína.

OBSAH.

	Strana
ÚVOD	7
TÍPEK A TLÁPEK	11
SLUNEČNÍ PAPERSEK	13
PAVÍ PÉRO	15
O SLUNCI, KTERÉ ZMIZELO	17
ZRCADLO V DEN DUŠÍČEK	21
PTÁČEK-POSLÍČEK	26
POHÁDKA O KRŤKOVĚ	30
O ZARMOUCENÉ ŽÁBĚ S PODOBOU LVA	33
LVÍ SRDCE	40
STARÝ VODIČKA A MICHAL KRISTUS ANEBO CESTA PŘES TRÁM	49
SLOVNÍČEK	58